

مقاله کوتاه

بررسی ارتباط بین فعالیت دارکوب و جمعیت پروانه گالزا *Paranthrene tabaniformis* در نهالستانهای صنوبر در استان گیلان

بیت اله امان زاده^۱ منصور صالحی^۱ و مسعود امین املش

در اخیر کشت و توسعه گونه های سریع رشد از جمله کلنهای صنوبر در نقاط مختلف آب و هوایی کشور مورد استقبال قرار گرفته است، به طوری که در استان گیلان بیش از ۳۰۰۰۰ هکتار از اراضی مستعد زیر کشت کلنهای مختلف ا (صالحی، ۱۳۷۶). به رغم عملکرد مناسب در واحد سطح، آفات و بیماریها از عوامل زیانبار در کاهش صفات کمه و کیفی آنها بوده است (عادل، ۱۳۵۱، خیال و صدرایی، ۱۳۶۴). استفاده از گونه ها و کلنهای مقاوم و کنترل طم، آفات آنها با استفاده از دشمنان طم، همراه بای مدیریت کنترل تلف می آفات از اقتصاد و کم عارضه ترین روشهای مبارزه بشمار می رود (صادقی و همکاران، صدرایی،).

دارکوب ها از خانواده Piciidae از جمله دشمنان طم بسیاری از آفات می باشند. از این خانواده در دنیا حدود ۲۰۰ گونه ذکر شده و عموماً درخت زن د. از اکوسه بای ایران نیز تاکنون از بیش از ده گونه یاد می شود که گونه آن در نقاط طبیعی استان گیلان پراکنده اند (بسی نام، ۱۳۵۴). متأسفانه اطلاعات جامع و کاملی از خصوصیات بیولوژیکی و رفتار شناسی بومی دارکوب

۱- مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان گیلان، رشت - ص. پ.)

کننده: نگارنده اول) E-mail: b_amanzade@yahoo.com

تاریخ پذیرش: اسفند ماه

تاریخ دریافت: خرداد ماه ۱۳۸۴

موجودند. در حاضر نیز در تعقیب این اهداف نمی باشد، بلکه در طی انجام مطالعات تعیین کلنهای مقاوم در برابر پروانه گالزا *Paranthrene tabaniformis* Rott. فعالیت دارکوب روی کلن گردیده است. این بررسی در ایستگاه تحقیقات صنوبر صفراسته در قالب طرح آزمایشی بلوکهای کامل تصادفی در سه تکرار و ۱۰ تیمار (گونه ها و کلنهای صنوبر انجام شد. در طرح یاد شده ضمن تعیین کلنهای مقاوم در برابر پروانه گالزا فعالیت شکارگری دارکوب نیز مورد بررسی قرار گرفت.

مقاومت گونه ها و کلنهای صنوبر نسبت به پروانه گالزای صنوبر به ترتیب به شرح

زیر بوده است:

1- *P. deltoides* 73/51, 2- *P. caspica*, 3- *P. d.* 77/51, 4- *P. d.* 79/51, 5- *P. d.* 72/51, 6- *P. euramericana* 45/51, 7- *P. e.* 92/40, 8- *P. d.* 69/55, 9- *P. e. triplo*, 10- *P. e. costanzo*

نتایج نشان داد که نهالهای سالم مورد حمله دارکوب قرار نگرفته و آثار نوک زدگی این پرنده تنها در نهالهای آلوده به پروانه گالزا مشاهده شده که به ایجاد سوراخ در انتهای دالان لاروی (در ۱۵ سانتیمتری بالای گال) به منظور دسترسی به لارو و تغذیه از آن می گردد. همچنین به رغم وجود اختلاف معنی دار در بین کلنها و گونه ها از نظر میزان حساسیت به پروانه گالزا تعداد گال در نهالهای آلوده (صرف نظر از گونه و کلن) اختلاف معنی داری نشان نداد ($P > 0.05$) و به تبع آن این عدم اختلاف و فعالیت شکارگری دارکوب در گونه ها و کلنهای مذکور نیز مشهود بود. به عبارت دیگر فعالیت شکارگری دارکوب تنها به وجود گال بستگی داشته و نوع کلن و گونه در میزان فعالیت آن بی تأثیر بوده است.

بیشترین فعالیت دارکوب در نهالهای صنوبر در اواسط پاییز زمانی که فعالیت لارو به پایان رسیده و در انتهای دالان لاروی قرار دارد دیده شد. فعالیت چوب خواران

پروانه گالزا در صنوبر به صورت ایجاد گال در تنه نهالها، جوان بوده که در نهال شکستگی در ناحیه گال جگر شده. ب بد شکل شدن نهال می گردد که در هر دو صورت برای صنوبر کاربها فاقد ارزش می باشد. بنابر این فعالیت دارکوب در نهالها، آلوده و فاقد ارزش به عنوان نهال قابل. ضه، تنها می تواند باعث کاهش جمعیت آفت شود.

در این بررسی مشاهده گرد. بیش از % الهای آلوده مورد توجه دارکوب قرار گرفته که ان میزان به رغم تخریب شرا محیطی و محدودیت ز این پرنده و در نتیجه کاهش جمعیت آن قابل توجه می باشد. وجود تعداد کم از پای های درختان کهنسال (خشکه دار) در اطراف ناحیه مورد بررسی در حفظ فراوان (اندک) دارکوب به تأثیر نیست و از اثر بخش مدیریت جنگل نزد ایت می کند. بنابر ا، دارکوب می تواند در چرخه زیستی طبیعی به عنوان عامل مهم در کنترل آفات نقش آفرینی نماید که شناسایی گونه ها و مطالعه رفتار آن نیز لازم به نظر می رسد.

واژه های کل: کلن، دارکوب، پروانه گالزا

منابع مورد استفاده

- نام. ۱۲. پرندگان ایران. انتشارات سازمان زیست
خیال، ب. و صدرايي، ن.، بررسی آفات در ایران. انتشارات
تحقیقات و مراتع
۳. صادقی، الف. م، عسکری ح. و نیر رحمتی ع.
، کنترل آفات در استانهای الی کشور.
مقالات اولین گردهمایی کاری های بع رشد در شمال
شور، مازندران، کلارآباد
م. بررسی بیولوژی و ناسانی دشمنان ی پروانه
گالزای در استان گیلان. مرکز تحقیقات کشاورزی و
گیلان،
صدراي، ن. ۱۳. پروانه گالزای و روشهای کنترل آن. پژوهش
و سازندگی شماره صفحات -
عادلی الف. ۱۳. بررسی پروانه گالزای در ایران.
دانشکده ی دانشگاه تهران شماره صفحات -